

**jubileum
bundel**

50 jaar

SPE GAUDENTES

*Betekenis van
communitair leven
voor kerk en wereld*

Jubileumbundel

50 jaar

Spe Gaudentes

Betekenis van communair leven voor kerk en wereld

Mensen uit alle hoeken van de samenleving vormen samen Communautaire Gemeenschap Oudezijds 100. In de binnenstad van Amsterdam en daarbuiten willen wij in leven en werken het evangelie van Jezus Christus present stellen. Oudezijds 100 biedt concreet hulp door inloop, maatschappelijke opvang, begeleid wonen, medisch maatschappelijke werk en medische zorg voor onverzekerden. De woongemeenschap functioneert hierin als groot gezin en oefenschool, die de hulpverlening ondersteunt. Van meet af aan is de gemeenschap een plek waar christenen van verschillende achtergronden hun dagelijks leven delen. Als werkplaats voor oecumene zoeken we wat ons samenbindt. Gemeente Spe Gaudentes vormt de kern van het grotere geheel van Oudezijds 100 en draagt verantwoordelijkheid voor het reilen en zeilen van de gemeenschap.

Wilt u meer weten over onze gemeenschap? Neem een kijkje op onze website www.oudezijds100.nl of neem contact met ons op (zie achterzijde). We sturen u graag informatie toe.

Acceptgiro

U kunt ons helpen door voor ons te bidden, ons werk financieel te ondersteunen of als vrijwilliger met ons mee te werken in Amsterdam of Maria ter Claesze (Friesland). Met de bijgevoegde acceptgiro kunt u giften overmaken ten bate van ons werk.

Productie

Deze jubileumuitgave werd opgemaakt en gedrukt bij Weevers te Vorden. Redactie en logistiek: zr Rosaliene Israël sg, zr Dorothea Mulder-Derks sg, Pieter Pronk tg, Lobke Timmerman tg en Annette de Zwart dg.

Inhoudsopgave

Programma	4
Woord van welkom	5
Feestredes	9
Impressie videoboodschappen	14
Lezingen	15
Impressie panelgesprek	31
Impressie Geloftebevestiging	33
Monniken in Mokum	38
Jubileumpost	39

Inleiding

Op 31 oktober 2014 mocht communiteit Spe Gaudentes haar 50-jarig jubileum vieren.

Communautair leven is niets nieuws, in het boek Handelingen der Apostelen wordt het gemeenschapsleven van de eerste christenen beschreven. Augustinus, Franciscus en Benedictus werden vernieuwende krachten voor de Kerk met hun orden en kloosterverbanden. Zo zijn ook vandaag de dag veel nieuwe gemeenschappen een vernieuwende oecumenische kracht voor de Kerk. Al enige jaren is er sprake van een hernieuwde interesse in christelijk gemeenschapsleven, onder meer onder invloed van de nieuwe monastieke beweging (*new monasticism*), om zo het christelijk geloof 'handen en voeten' te geven.

Communititeiten als Spe Gaudentes, die een ordoïde structuur van geloftes kennen, vormen een brug tussen het traditionele kloosterleven en (nieuwe) christelijke leefgemeenschappen.

Ter gelegenheid van 50 jaar Communiteit Spe Gaudentes was er, behalve de jaarlijkse geloftebevestiging, een symposium om stil te staan bij de 'betekenis van communautair leven voor kerk en wereld'. In dit jubileumboekje zijn de verschillende lezingen en impressies van die dag opgetekend, opdat zij ons blijvend mogen inspireren.

br Rik Florentinus, sg.
Prior

br Rik Florentinus
prior Communiteit Spe Gaudentes

Programma 50 jaar Spe Gaudentes

- 13:00 uur Welkom door br Rik Florentinus sg en fr Rolf Boiten sg
- 13:10 uur Muzikale opening m.m.v. het Vocaal Theologen Ensemble
- 13:15 uur Feestredes
Nikola-kommuniteit door Claar de Roy
Gemeenschap De Hooge Berkt door Jan Renkema
- 13:30 uur Videoboodschappen uit kerk en wereld
- 13:40 uur Korte inleiding door Jan-Willem Wits
- 13:45 uur Inleidende lezing door zr Rosaliene Israël sg
- 14:00 uur Lezing door abt br Gerard Mathijssen osb
- 14:25 uur Lezing door + dr. Joris Vercammen
- 14:50 uur Pauze met koffie en thee
- 15:20 uur Panelgesprek o.l.v. Jan-Willem Wits
met ds. Eddy Reefhuis, Johannes van den Akker en Saskia Duijs
- 16:10 uur Afsluiting door br Rik Florentinus sg
- 16:20 uur Muzikale afsluiting m.m.v. het Vocaal Theologen Ensemble
- 16:30 uur Borrel
- 18:00 uur Buffet
- 19:30 uur Viering van de Geloftebevestiging van Gemeenschap Spe Gaudentes

Medewerking aan dit symposium werd verleend door:

- br Gerard Mathijssen,
abt van de Adelbertabdij te Egmond
- dr. Joris Vercammen, Oud-katholiek
aartsbisschop van Utrecht
- Jan-Willem Wits, communicatie-adviseur en
theoloog
- ds. Eddy Reefhuis, predikant
Oudekerkgemeente te Amsterdam
- Johannes van den Akker, oprichter
Kleiklooster te Amsterdam Zuid-Oost
- Saskia Duijs, lid Elthetogemeenschap te
Amsterdam Oost

Muzikale bijdrage door:

- Gerlieke Aartsen (hobo) en
Wilco Oomkes (accordeon)
- Het Vocaal Theologen Ensemble
o.l.v. Hanna Rijken
- Sebastiaan 't Hart (organist)

Woorden van welkom

Een pontificale opdracht

Als huidige prior van de gemeenschap Spe Gaudentes mag ik u allen hartelijk welkom heten op deze vreugdevolle dag, waarop wij het 50-jarig jubileum van de gemeenschap vieren. 50 jaar verheugen in de hoop. 50 jaar vallen en opstaan, geven en ontvangen.

Vanmiddag willen we stilstaan bij de betekenis van communautair leven voor kerk en wereld.

In de regel van onze gemeenschap staat dat de gemeenschap Spe Gaudentes haar taak ziet als een 'pontificale opdracht'. Dat wil zeggen: een opdracht om bruggen te bouwen vanuit een solidariteit met al die kerkgemeenschappen die willen behoren tot het ene lichaam van Christus dat voor de wereld verbroken wordt. Een opdracht om bruggen te bouwen niet alleen tussen de verschillende kerk-gemeenschappen, maar ook tussen kerk en wereld.

Op de uitnodiging ziet u een afbeelding van koningin Dagmar die over de stad uitkijkt. Zij is patrones van onze gemeenschap. De geschiedenis uit het jaar 1200 van het Boheemse prinsesje dat door haar huwelijk met de Deense kroonprins Waldemar zich een nieuwe roeping zag toebedeeld, blijft verrassend en boeiend. Zij kwam met haar Slavische opvoeding en haar oosters-orthodoxe spiritualiteit in een overwegend heidens Denemarken, een vreemde wereld, die letterlijk en figuurlijk een andere taal sprak.

Als koningin was zij met zorg en liefde aan haar nieuwe volk toegewijd en gaf het evangelie een werkelijke gestalte. Haar kruis, het dagmar-kruis, dragen wij als gemeenschap met gepaste trots en dankbaarheid.

Het is niet zomaar dat Dagmar, patrones van de gemeenschap, op de uitnodiging voor dit jubileum staat. De kerk van gister, zo ook de christelijke gemeenschap van Dagmar, is nog steeds van betekenis voor de kerk

van vandaag, zoals de kerk van vandaag van betekenis is voor de kerk van morgen.

Wij leven in een tijd waarin velen de kerk niet kennen, anders dan een museum.

Krachten leken erop gericht het individu van de als verstikkend ervaren omarming van de kerkelijke gemeenschap te bevrijden en een eventueel ooit aangegaan engagement met de kerk te verbreken als niet meer relevant voor de moderne mens.

Vandaag de dag komt het accent opnieuw, als eenmaal in de aanvang van het christendom, te liggen op de persoonlijke keuze tegen de publieke opinie in. Geloven mag weer, maar wel een levend geloven, een geloven dat heel ons zijn omvat en verder reikt dan alleen de dienst op zondag.

Het geloof is immers niet de poedersuiker over de kerststol, maar het gist dat het hele brood doortrekt. Dat geloof vraagt om een engagement met een kerkelijke gemeenschap, want alleen houdt je het niet vol om telkens opnieuw aan deze keuze concreet gestalte te geven.

Het is tegen de zo algemene vrijblijvendheid van het 'poedersuiker-geloof', dat onze gemeenschap Spe Gaudentes tracht in te gaan. Zij wil steeds weer die brug slaan tussen kerk en wereld. Leven dat het anders kan.

Communautair leven wil dit, wat wij individueel en als gezin niet volbrengen, een klein beetje proberen te benaderen: totaal geëngageerd christen-zijn. Zoals Dagmar het evangelie gestalte heeft gegeven, dat evangelie heeft mogen leven en beleven.

Tien jaar na het begin van de woon-, bid- en werkgemeenschap Oudezijds 100, nu 50 jaar geleden, werd de gemeenschap geboren. fr Rolf, sr Georgine, br Piet, zr Ina, Riet en Elzelies stonden toen met enkele anderen aan

deze wieg. Zij zagen dat de woon-, bid- en werkgemeenschap alleen kon vanuit dat 'totale engagement'. Helaas is br Piet, die jaren prior is geweest en van wie wij mochten leren wat katholiek is, niet meer in ons midden, net als zr Ina, die ons het calvinistische gedachtegoed krachtig voorleefde. Zij mogen feestvieren in Gods koninkrijk. Het verheugt mij dan ook zeer dat fr Rolf, de eerste prior van Spe Gaudentes en sr Georgine wel hier met ons mee vieren en daarom wil ik nu heel snel en gepast deze plaats hier vrijmaken voor fr Rolf.

br Rik Florentinus sg
prior Gemeenschap Spe Gaudentes

Spe Gaudentes 50 jaar

Deze zomer kregen we bezoek van een Duitse collega met wie mijn opvolger, br Piet, en ik jarenlang hebben samengewerkt in de Europese Werkgemeenschap van 'Urban Missions', diaconaat in de grote steden. Na zijn bezoek stuurde hij een kaart met daarop de woorden: 'wie schön das ihr noch immer da seit'. Oftewel: wat goed dat jullie **er nog altijd zijn**. Een vriendelijke uitspraak, maar waar slaat dat eigenlijk op?

En... waar gaat het vandaag om? Niet om 50 jaar Spe Gaudentes. Niet om **ONZE** gemeenschap. Niet om een soort "hommage" aan SG. Niet om de toekenning van een soort ridderorde, zo van: 'na 50 jaar trouwe dienst'.

Waar gaat het wel om? Om het verschijnsel 'gemeenschap'! Om wat collega Plug van de gemeenschap op de 'Hezenberg', ooit kwalificeerde als niet meer dan: een convent van krukken. En op welke gemeenschap zou die uitspraak niet van toepassing zijn? Het gaat met name om datgene waartoe wij uitgedaagd, geroepen worden: dat wij antwoord trachten te geven op vragen die gesteld worden. Die hier en nu in de situatie van vandaag aan de orde

zijn. Geert Mak heeft die vraag geformuleerd als: 'hoe God verdween uit Jorwert'. En als wij hem goed begrepen hebben, was de inhoud van zijn boek niet zozeer de stelling dat God verdwenen zou zijn uit Jorwert, uit onze wereld, maar in feite de dat wij Hem uit het oog verloren hebben in de desintegratie van onze samenleving, in de versplintering en individualisering van onze tijd. Kortom, de vraag waar ik nog houvast kan vinden in deze woestijn van Europa, waar niets meer zeker is, niets stabiel, politiek noch economisch, relationeel of persoonlijk, in de robotisering van ons bestaan van telkens weer verbroken verbindingen en van onze eigen geschonden beloftes. In deze woestijn rijzen telkens weer dezelfde vragen.

Ten eerste, om de vraag van collega Krazke naar de continuïteit én ten tweede, om de vraag naar de verbinding, onze onderlinge verbondenheid, ons commitment aan elkaar. Wat dat laatste betreft, een kleine anekdote. Het is het verhaal van die Marokkaanse gastarbeider, Ben Jahia, die uit de woestijn van de Sahara midden in de steenwoestijn

van Amsterdam was terecht gekomen. Tot ziek makens toe was hij altijd maar weer op zoek naar een woongelegenheden, waar hij met zijn gezin, dat hij in Afrika had moeten achterlaten, weer kon worden verenigd in het hem zo vreemde Amsterdam. Deze Ben Jahia vroeg telkens weer wanhopig: 'hebt u niet een plekje voor mij, zodat mijn vrouw uit Marokko kan overkomen? Want begrijp mij goed, mijn vrouw is niet zómaar een vrouw! Ik heb haar nog van mijn vader gekregen!' In feite was zijn vraag een roep om verbondenheid, die zich voor hem concretiseerde in de relatie van zijn huwelijk.

Op onze weg door de geschiedenis bereiken wij telkens weer scharnierpunten, waar het verleden voorbij lijkt, de toekomst nog niet begonnen, en een grote chaos ontstaat; een chaos, waarin wij het spoor bijster raken, de weg kwijt zijn. Maar juist in die periodes van chaos zijn er telkens weer mensen die in de woestijn een Stem horen, als een oproep tot continuïteit en een oproep tot een nieuw engagement, verbinding met elkaar. Op de

scharnierpunten trachten sommige mensen gehoor te geven aan die Stem in de woestijn. De scharnierpunten doen pijn, maar het blijkt juist daar dat er allerlei verbindingen ontstaan die deze pijn bestrijden: kloosters, congregaties, broederschappen, gemeenschappen of andere ordoïde verbanden. Er blijkt wel degelijk een begaanbare weg door de woestijn te zijn.

Aartsvaders, Abraham, Izaäk en Jacob, volgen elkaar op van geslacht tot geslacht. En elke nieuwe generatie is geroepen die traditie opnieuw te vertellen naar het hier en nu. Continuïteit midden in de chaos. En de Stem roept niet alleen op tot continuïteit, volharding, vasthoudendheid, maar ook tot commitment, geëngageerde verbinding met elkaar, vasthoudende betrouwbaarheid: op mijn woord, overeenkomstig mijn gelofte.

Continuïteit en verbinding. En de Stem die ons door de eeuwen heen begeleidt, belooft: 'Ik sta er voor, Mijn ja is ja.' Na het scharnierpunt van de Tweede Wereldoorlog zong Aimé Duval: 'Tout au long des longues, longues plaines,

Peuple immense avance lentement Chants de joie et chants, et chants de peine Peuple immense va chantant.'

In andere woorden: Een stoet van pelgrims door de woestijn, samen onderweg die elkaar koppig vasthouden en elkaar bemoedigen en steeds weer herinneren (zakar) aan de trouw van de Vader, die ons de gemeenschap gaf, en die niet laat varen het werk van Zijn handen.

Dáárom zijn wij uitgenodigd ook aan het einde van deze dag het geschenk van 'communautair leven' in een niet-begrijpende dankbaarheid samen te gedenken in de viering van de eucharistie, het hart van onze roeping.

fr Rolf Boiten sg

In gesprek met een vrijwilliger

Wat was je taak?

'Mijn taak was eigenlijk overal meehelpen. Zoals met heen en weer brengen van spullen en meewerken met de catering.'

Wat vond je van het symposium?

'Ik vond het mooi dat er veel mensen meehielpen. Het was heel goed geregeld. Ik was aan het werk tijdens de lezingen. De geloftebevestiging vond ik bijzonder, dat mensen voor elkaar gaan.'

Wat was het hoogtepunt?

'Er was een rooster voor taken. Maar iedereen deed meer dan er verwacht werd. Iedereen ging er voor. De samenwerking was heel mooi, echt vanuit het belang van de gemeenschap. Ik was blij er deel van te zijn.'

Feestredes

Feestrede Nikola-kommuniteit

Hartelijk gelukgewenst, jullie allen van Spe Gaudentes, en van de wijdere kring van heel Oudezijds 100!

De Nikola-kommuniteit, die ook bijna 50 jaar oud is, maar 5 weken en 1 dag achter jullie aan blijft lopen - wat we ook doen om jullie in te halen- feliciteert jullie op deze grote feestdag.

Wat is het zinvol en leuk dat er tegenwoordig ontmoetingsdagen zijn van de kleine gemeenschappen. Hoe verschillend we soms lijken, er is altijd veel dat je over en weer herkent. Als we aan Spe Gaudentes denken is er heel veel herkenning.

- We hebben beide onze ‘roots’ in de zestiger jaren, die vol van verwachtingen waren, vol van een beleving van radicaliteit en Geestdrift, en vol van de oecumene. Ja, we verwachtten dat de kerken één zouden worden....
- We herkennen de zoektocht naar wat mensen verbindt, dieper dan wat ze scheidt.
- We herkennen de taaigheid van vallen en opstaan, van doorzettingsvermogen op

basis van vertrouwen: want we hebben alles gekregen. En:

- We herkennen het plezier om mensen concreet iets te kunnen bieden.

Onze regel “Om tot je bestemming te komen”, zegt het zo: fragment 44:

*“Wanneer je hart geraakt is
door dankbaarheid en mildheid,
dan wil je zonder bijbedoelingen delen:
de ruimte van je huis, de intimiteit van het gebed,
gedachten die je werden geschonken,
de warmte van je hart.*

*Dus zijn er mensen welkom
bij de koffie en aan tafel,
bij de liturgie en bij vormen van bezinning,
voor een gesprek, of als tijdelijke tochtgenoot,*

*Maar ook is er beweging
voor het actief contact zoeken met anderen;
een balans van ontvangen en schenken.”*

We realiseren ons dat jullie en wij, en ook De Hooge Berkt, drie gemeenschappen die nu nog bestaan, door charismatische stichters zijn opgericht en vormgegeven. De kwaliteit van de stichter die wordt gekenmerkt door visie, vasthoudendheid en hij of zij laat zich niet door tegenslagen weerhouden. Zij is kostbaar voor de gemeenschap. Hun kwaliteit en kracht is te vergelijken met die van een raket die de satelliet in zijn baan brengt. Een kritiek moment is de ontkoppeling. Een gevoelig en leerzaam moment op de weg van de gemeenschap. Maar gelukkig mogen wij ons als gelovigen toevertrouwen aan Gods wijsheid. Een betere vluchtleiding kunnen we ons niet wensen.

Dominee en mevrouw Boiten, zijn de enige van de stichters van de genoemde gemeenschappen hier aanwezig op het gouden jubileum van hun gemeenschap en dat is gedenkwaardig.

We hebben groot respect voor jullie inzet als gemeenschap juist hier, in hartje Amsterdam. De concrete maatschappelijke betrokkenheid, de inloop, Kruispost en ga maar door, gericht op mensen die aandacht en hulp nodig hebben, mensen die soms gestrand zijn hier op de Wallen. Jullie zijn echt de *Spe Gaudentes*, degenen die zich verheugen in de hoop. De hoop, die je dus niet wegtrekt van het hier en nu naar iets ver weg of naar ooit, maar die juist een kracht is om te doen wat nu gedaan kan en soms moet worden. Hartverwarmend!

We hebben van jullie geleerd hoe belangrijk het is om steeds opnieuw je inzet, je beschikbaarheid, je belofte te bevestigen en te vernieuwen. Daarin zien we ook zo'n teken van verbondenheid met de kloosters.

Wij hebben op deze dag een zegenwens voor jullie meegenomen, die we afgestemd hebben op Sinterklaas. De Sint benadrukt altijd opnieuw hoe belangrijk het is om op reis te blijven en er ook te zijn voor medereizigers onderweg op de levensreis. En de Goedheiligman is dol op Mokum, zijn geliefde havenplaats Amsterdam, waarvoor hij als schutspatroon optreedt. Vandaar een wens gebaseerd op de wapenspreuk van deze stad.

Wees gezegend door de Eeuwige met Heldhaftigheid, Vastberadenheid en Barmhartigheid.

Goede reis verder, vrede en alle goeds!

Claar de Roy, Paul de Roy, Arthur van Wijck
Nikola-kommunititeit

Meer info over deze gemeenschap:
www.nikola-kommunititeit.nl

Feestrede Gemeenschap De Hooge Berkt

Wij verheugen ons met jullie! Wij, de Gemeenschap De Hooge Berkt, zijn jullie drie jaar jongere, aangetrouwde neef. Aangetrouwd, want we hebben een andere naam. Maar we zijn wel jaloers op jullie naam. Onze stichters hebben indertijd een meer prozaïsche aanduiding gekozen, de naam van een buurschap op de grens van Nederland en Vlaanderen, in het landelijke Bergeijk, waar onze gemeenschap ontstond. Tevergeefs zoekt men daar nu naar een bosschage van hoge stralende berkenbomen, maar wij wonen er wel met glans en gloed. Onze naam is

geografisch, net als Oudezijds 100. Maar jullie hebben een extra naam vol geheime dynamiek!

Laat mij wat van die dynamiek uitleggen in een mini-college bijbelvertalen. Dan krijgt straks onze wens voor jullie extra zeggingskracht. *Spe Gaudentes*, zo vertaalt de Vulgaat Romeinen 12:12. *Gaudentes*. Hier in deze passage is het een oproep: 'Verheug je!' Dat gaat natuurlijk veel dieper dan blij of vrolijk zijn. Maar, verheugen waarover? Dat zegt Paulus er niet bij. In het Nederlands kun je dan twee kanten op. Als ik me verheug in

een goede gezondheid, dan is die gezondheid er. En als ik me verheug op een vakantie, dan is die er nog niet. Kijk, dat geeft prachtig het spanningveld aan: de afstand tussen de bestaande werkelijkheid en de verlangde werkelijkheid. Ik vermoed dat Spe Gaudentes tot bloei is gekomen omdat die spanning altijd is blijven bestaan.

En dan het Spe. Hoe verhoudt zich dat met 'verheugen'? Er zijn verschillende voorzetsels mogelijk: door de hoop, in de hoop, over de hoop. Nee, wees gerust, het wordt niet technisch. Het gaat erom dat al deze relaties denkbaar zijn. Kijk maar naar Bijbelvertalingen:

Statenvertaling
Verblijdt u in de hoop. (betekenis 'over')

Nieuwe Bijbelvertaling
Wees verheugd door de hoop die u hebt.

Naardense Bijbel
Weest (...) in de hoop vol vreugde.

Bijbel in Gewone Taal
Laat zien dat je blij bent omdat je op God vertrouwt.

En de laatste, de nieuwste vertaling geeft ook nog een ander woord voor hoop, en wel een veel sterker woord, 'vertrouwen'! Welke vertaling is nu de juiste? Nee, dat zou een verkeerde vraag zijn. Die vraag valt alleen te beantwoorden met een citaat dat aan kerkvader Hieronymus wordt toegeschreven: 'Het handelen van de mens is de meest juiste Bijbelvertaling.' En ik voeg daar graag aan toe: niet 'het handelen van de mens', maar van een groep verbonden mensen zoals Oudezijds 100. Duidelijk is wel dat de woordcombinatie

spe gaudentes veel dynamiek herbergt. En juist dat blijven we de groep Spe Gaudentes toewensen: moge de dynamiek in jullie naam de komende jaren een onuitputtelijke energiebron blijven!

Vandaag op jullie vijftigste verjaardag is het zo'n vijfhonderd jaar geleden dat een monnik stellingen op de slotkapel van Wittenberg spijkerde. Een hedendaagse Luther zou gaan twitteren of iets op facebook zetten. Maar wij kunnen op deze vreugdevolle dag vol vertrouwen misschien toch in gedachten ook ten minste één stelling in gouden letters op de deur van Oudezijds 100 schrijven: Spe gaudeamus igitur!

Nog een aanbod en een aandenken tot besluit. Een ieder weet uit ervaring dat het lang niet alle dagen vreugdevol kan zijn, en dat er soms een rustige omgeving nodig is, ver van het stadsgewoel. Twee van onze leden van buiten Bergeijk hebben zojuist vlak bij onze kapel een prachtig pied à terre betrokken, waar zij een aantal dagen per maand zullen verblijven. Als zij er niet zijn, dan willen ze heel graag dat ook anderen daar op v/ Verhaal kunnen komen. Jullie zijn van harte uitgenodigd om daar bij ons eens te komen uitrusten. En, mochten jullie dat in alle drukte weer vergeten, kijk dan naar dit wandtegeltje dat ik nu ga overhandigen. Het hangt op al onze gastenkamers, en straks bij jullie misschien ook ergens in Oudezijds 100. Op het tegeltje staat ons logo: een inslag tussen ons in, een kruis waar licht doorheen valt, het delen van leven. Mogen we ook in de toekomst ons leven blijven delen.

Jan Renkema
Gemeenschap De Hooge Berkt

Meer info over deze gemeenschap:
www.hoogeberkt.nl

Cadeau Oudekerkgemeente

Neem ons leven in uw hand
offerandelied

tekst: Sytze de Vries

muziek: Christiaan Winter

1. Neem ons le - ven in uw hand, nu wij voor U staan
en, ge - te - kend met uw Naam, door de we - reld gaan.

refrein est. in canon

1. Lief - de die ons draagt, 2. hoop die ons ver - blijdt,
maak ons el - kaar toe - ge - wijd, aan el - kaar ge - waagd.

2. Zegen ons hier in dit huis
waar vertrouwen woont,
waar in ondervonden trouw
Christus zelf zich toont.

3. En als tegenwind ons treft
of de geestdrift dooft,
als wij vallen, doe ons dan
opstaan in geloof.

Refrein

4. Biddend blijft de steen gelegd
voor dit huis, een plaats
waar de hoop zich blijvend hecht
en voor anker gaat.

5. Onze vreugde zoekt een wijs,
vindt een melodie;
voeg ons samen, stem voor stem,
één in harmonie.

Refrein

6. Onze tocht gaat hand in hand,
één doel op het oog,
waar uw trouw, God, ons omspannt
als een regenboog. *Refrein*

t.g.v. het 50-jarig jubileum
van de gemeente Spe Gaudentes (OZ 100)
uit naam van de Oudekerkgemeente

In gesprek met **Lorna Pacevicius**

Lorna was een van de vrijwilligsters tijdens het jubileum. Samen met haar man Matthias en hun dochtertje Louise woont zij in de gemeenschap. Sinds 31 oktober zijn zij en Matthias ook tochtgenoot.

Wat was je taak?

‘Ik heb een week van tevoren precies honderdtien cupcakes gebakken en in de diepvries gestopt. Op vrijdagochtend heb ik de keuken van de Waalse Kerk bezet om glazuur en versiering op de cupcakes te doen. Ik heb hulp gekregen van Florentina die ook had gebakken en van Louise die op mijn rug was, zodat ze niet overal rond liep, en die af en toe een cupcake proefde om zeker te zijn dat ze gelukt waren.’

Wat vond je van het jubileum?

‘Het was een bijzondere dag voor de gemeenschap en voor Oudezijds 100, het was een gelegenheid om veel geschiedenis over de gemeenschap te horen.’

Wat was voor jou het mooiste moment van de dag?

‘Het was voor Matthias en mij bijzonder omdat we dit jaar tochtgenoot zijn geworden. Het mooiste moment van de dag was dus de geloftebevestiging. Ik vond dit moment heel mooi, omdat het een overgang was tussen vijftig jaar geschiedenis en de toekomst.’

Impressie videoboodschappen

Op onze uitnodiging spraken vertegenwoordigers van kerken en gemeenschappen in de vorm van een videoboodschap uit wat - in hun ogen - het belang is van gemeenschappen in de wereld van vandaag. Gemeenschapslid Willemijn Goos monteerde deze videoboodschappen tot een geheel, met beelden uit het dagelijkse leven van onze gemeenschap.

Met bijdragen van:

- Margrietha Reinders - predikant en pionier Heilig Vuur West, Protestantse Kerk Amsterdam

- Matthias Wirz - Gemeente Bose
- Franziska Wühr - voormalig stagiaire Oudezijds 100
- Charles Byarugaba - Kishenyi modelboerderij en medische hulppost
- Karin van den Broeke - preses synode van de Protestantse Kerk Nederland
- André - medewerker Casa Rosso
- Anselm Grün - Benediktinerabdij Münsterschwarzach

Lezingen

‘Ik blijf hier voor als jij terugkomt’⁽¹⁾

Deze dag, 31 oktober 2014, vormt een mijlpaal in de geschiedenis van onze gemeenschap. Spe Gaudentes, die zich verheugen in de hoop, bestaat 50 jaar.

Het stemt ons dankbaar en het verheugt ons dat wij dit vandaag met u te mogen vieren. ‘Wij’, dat zijn zr Seraphim uit Heemstede, fr Rolf en sr Georgine uit ons gemeentehuis Maria te Claesze in Waskemeer, en br Rik, zr Lyke, br Leo, zr Albertine, br Sjoerd, zr Dorothea, nog een br Sjoerd en ik, hier in Amsterdam.

Kern van een groter geheel

50 jaar vormt Spe Gaudentes de kern van het grotere geheel van Communautaire Gemeenschap Oudezijds 100 en is zij verantwoordelijk voor het reilen en zeilen van de gemeenschap en haar verschillende onderdelen. Denk bijvoorbeeld aan onze Kruispost, medische zorg en maatschappelijk werk, de OpStap, begeleid en intern begeleid wonen en onze Inloop, de huiskamer van de gemeenschap waar gastvrijheid wordt geboden.

en zusters op dinsdagmiddag – als ze kapittel houden – en woensdagavond – hun vaste moment voor geestelijke vorming – beter niet kunt storen. En dat je ze kunt herkennen aan hun blauwe schort, dat ze vaak, maar niet altijd even enthousiast, dragen, en, op dinsdagavond in de kapel en op andere bijzondere momenten, aan hun blauwe koormantel. Dat ze zich op vaste momenten onder leiding van hun prior – een soort voorzitter – uit de gemeenschap terug trekken, om zich op hun roeping te bezinnen, veel te praten, soms ruzie te maken en knopen door te hakken, zal de mensen die ons wat langer kennen ook niet ontgaan.

Maar meestal gaan, zeker onze Amsterdamse communityleden, op in het gedruis van het dagelijkse leven van de gemeenschap.

Eén keer per jaar, op of rond de oprichtingsdatum 31 oktober, is er de speciale viering van de geloftebevestiging van Spe Gaudentes. Dan staat de community met de mensen die dicht bij haar staan centraal. Zo ook vandaag. En omdat het toch wel heel bijzonder is, zo'n jubileum, geven we er vandaag extra gewicht aan, in de vorm van een symposium met als titel '50 jaar Spe Gaudentes, Betekenis van communair leven voor kerk en wereld'.

De sprekers

Onze eerste spreker, br Gerard Mathijssen, abt van de Adelbertabdij in Egmond, en oude bekende van Spe Gaudentes, hebben we gevraagd om duidelijk te maken, wat het verband is en ook het verschil tussen onze manier van leven als community en het leven in een meer traditioneel klooster, zoals hij dat van binnenuit kent. 'Linking pin' tussen ons en de broeders in Egmond, vormt br Piet Lindner, voormalig prior van onze community en Rooms-Katholiek priester,

Maar ook aan stichtingen zoals Onderdak, Onderhoudsfonds, Smirna en Nicolaas en Maria, die woonruimte bieden, eigenaar van een of meerdere panden zijn of zorg dragen voor het onderhoud ervan.

Die bredere community, die uitwaaiert in de Oude Binnenstad van Amsterdam tot over de grenzen van ons land, heeft haar spirituele basis in Spe Gaudentes. Zij is het verbindende en voedende element. Zij zorgt voor continuïteit en stabiliteit in een beweeglijk en veelkleurig geheel van uiteenlopende mensen en activiteiten.

Mensen die Oudezijds 100 een beetje kennen, weten dat er bij ons - 'op 100'-communityleden zijn, die 'broeder' en 'zuster' genoemd worden. De meeste communityleden weten dat je de broeders

voor wie de abdij een rustpunt vormde in het hectische leven hier in Amsterdam. En de plek waar hij – hij wordt nog steeds gemist – zijn laatste rustplaats heeft gevonden.

De tweede spreker, mgr. dr. Joris Vercammen, aartsbisschop van de Oud-Katholieke Kerk te Utrecht, heeft ons als gemeenschap van dichtbij leren kennen, toen hij twee jaar geleden onze geestelijke begeleider was tijdens onze retraite in Noorwegen.

Iedereen die wil weten hoe het er nou aan toe gaat tijdens ons 'hei-sessies': dit is jullie kans!

Als gemeenschap herkennen we ons in zijn inzet voor de oecumene en zijn liefde voor de veelkleurige Kerk in haar eenheid, die hand in hand gaan met een scherp oog voor de noden van onze samenleving en de roeping van christenen, en gemeenschappen in het bijzonder, om ons daardoor te laten raken. Kwaliteiten die zullen blijken uit zijn inhoudelijke bijdrage aan dit symposium.

Communair leven

Aan mij de 'schone' taak om in minder dan 15 minuten bij wijze van inleiding te vertellen wat wij bedoelen met 'communair leven'. De lichte ironie waarmee ik me uitdruk zal u niet ontgaan. Want als ik iets weet na vandaag precies zeven jaar gemeenschapslidmaatschap, dan is wel het dat het communaire leven zich slechts in zeer beperkte mate in woorden, laat staan op papier, uit laat drukken. Want ook als wetenschapper beaam ik dat concepten, academische analyses, categorisering en definities absoluut waardevol zijn, maar dat ze nooit de hoogte en de lengte, noch de breedte en de diepte kunnen vatten van wat het betekent om communair te leven. Omdat dat leven voor alles draait om het leven van en met unieke mensen, in de weerbaarheid van ons alledaagse bestaan.

Dat blijkt ook uit het antwoord, dat gemeenschapsleden en tochtgenoten gaven op mijn vraag, wat het voor hen betekent om 'communair te leven' en hoe je dat uitlegt aan hedendaagse mensen, die daar geen kaas van gegeten hebben.

Ze vertelden over die ene keer dat ze een kop koffie zaten te drinken met een verschikkelijk dronken man op het stoepje voor nummer 100 en hoe ze zich realiseerden door de verbaasde blikken van voorbijgangers, dat ze daar zonder gemeenschap nooit zo gezeten zouden hebben. Ze vertelden over de avondwake in de kapel, het indrukwekkende afscheid en de begrafenis van onze br Piet bij de abdij in Egmond. Over het bordje soep voor een dakloze bij een metrohalte in Rome met de mensen van de gemeenschap Sant'Egidio.

Over het gemis aan diepere verbinding en onderling vertrouwen in een rijtjeshuis in Veenendaal. Over de aanblik van een jongetje van drie spelend op de gitaar van een van de vertrouwde bezoeker van onze inloop. En over het besluit om, tegen de heersende trend in, te trouwen en op dezelfde manier te kiezen voor het communautaire leven, want ‘het mag dan niet van deze tijd zijn en voor veel mensen totaal onbegrijpelijk, toch, en misschien wel juist daarom, kies ik ervoor’.

Trouw

Wat mij opvalt in deze en de vele andere verhalen uit de 50-jarige geschiedenis van Spe Gaudentes is dat trouw, betrouwbaarheid en vertrouwen in relaties, een terugkerend element is. Ook in “Vrolijke open kloosters”, Spe Gaudentes’ regel en constituties, waarin alle voor Spe Gaudentes identiteitsbepalende stukken vanaf 31 oktober 1964 zijn opgenomen. In ons communautaire leven gaat het om drie relaties waarin die trouw gestalte krijgt. Trouw aan God, die met een ieder van ons in relatie wil treden. Trouw aan mijzelf en aan mijn roeping in dit leven. En – in antwoord daarop -, trouw in mijn relatie tot de ander, die mij lief is en die tegelijk echt helemaal, onbegrijpelijk soms, anders is. Dat zijn nogal woorden, maar ze worden in het communautaire leven van Spe Gaudentes heel ‘aards’ en concreet. Wat meer in geloofstaal gezegd: zoals God in Jezus onder de mensen kwam, in de dagelijkse werkelijkheid van zijn tijd, zo is ook ons antwoord op die komst alledaags. Het uit zich in relaties met mensen die op ons pad komen en hun noden.

Deze trouw, die zich uit in de gelofte die gemeenschapsleden vanavond bevestigen, en die heel concreet wordt in het alledaagse leven van de gemeenschap, heeft van meet van aan een dubbele gerichtheid. De actieve

betrokkenheid op de noden van mensen in de samenleving, gaat hand in hand met de verbondenheid van de gemeenschap met de Kerk van ‘alle plaatsen en tijden’. Deze dubbele gerichtheid herkennen we bij meer gemeenschappen die zijn ontstaan in de periode rond de Tweede Wereldoorlog, zeg maar de directe voorlopers van Oudezijds 100 en Spe Gaudentes.

Als voorbeelden hiervan noemt Johannes van Beusekom, de toenmalige predikant van de Oudekerkgemeente en betrokken bij Oudezijds 100, in zijn proefschrift uit 1958 over de betekenis van ‘ordoïde’ gemeenschappen kerk en wereld, de gemeenschappen van Grandchamp (1931, Zwitserland), Iona (1938, Schotland) en Taizé (1940, Frankrijk). Stuk voor stuk gemeenschappen waarmee we ons verbonden voelen. En die tot op de dag van vandaag voorbeeld en inspiratiebron zijn voor nieuwe vormen van christelijk gemeenschapsleven.

Hernieuwde interesse

De afgelopen jaren hebben we gemerkt dat een toenemende groep jonge, met name protestantse, christenen interesse heeft in gemeenschapsleven. Jongeren melden zich om kennis te maken met het communautaire leven en nieuwe gemeenschappen en mensen met plannen voor gemeenschappen treden met ons in contact om ervaringen te delen. De zogenaamde ‘nieuwe monastieke beweging’, overgewaaid uit Amerika en opgepikt in Engeland en het Europese vasteland, vormt voor veel van deze jonge mensen een inspiratiebron, die verwijst naar het aloude monastieke ideaal, zoals dat werd ontwikkeld door de Heilige Benedictus, van wie wij vandaag de ‘nazaten’ in ons midden hebben.

De feestredes en de video-boodschappen die we uit binnen- en buitenland hebben ontvangen; het feit dat in deze zaal en straks

bij het panelgesprek ook vertegenwoordigers van nieuwe christelijke leefgemeenschappen en andere gemeenschapsvormen aanwezig zijn, geeft moed en hoop voor de toekomst van kerk en wereld. Dat er steeds groepen zullen zijn die zich durven te engageren.

Die, verbonden met de wereldwijde Kerk en midden in de wereld, willen staan voor trouw in de relatie tot God, tot zichzelf en tot de ander. Die, ondanks alles, het wagen te zeggen: 'Ik blijf hier, voor als jij terugkomt.'

Daarom kijk ik met koningin Dagmar, de Deense beschermvrouwe van onze gemeenschap, uit naar de komende vijftig jaar. Naar een nieuwe generatie communiteair leven en communautaire spiritualiteit, waarin

trouw aan een gedeelde roeping, verbondenheid met de Kerk van gisteren, vandaag en morgen, geloven met handen en voeten en een hart dat klopt voor de nood van mensen onmisbare elementen zijn.

zr Rosaliene Israël sg

Een geheimzinnige ruiter te paard

Jubilierende gemeenschap Spe Gaudentes, beste aanwezigen,

Spe Gaudentes, stralend van vreugde.

Toen ik aan deze toespraak wilde beginnen had ik een beeld op het netvlies dat zich met volharding opdrong, terwijl ik echt niet wist wat ik ermee moest.

Vorige maand was ik - helaas maar enkele dagen - in Jeruzalem. Het was kort voor Yom Kippur en het Islamitisch slachtfest. Ik stond voor het orthodoxe klooster van de H. Stefanus, buiten de muur van de oude stad en keek naar de Olijfberg voor mij. Het verkeer raasde langs, auto's, vrachtwagens en heel veel autobussen en touringcars. Plotseling verscheen op die drukke straatweg een ruiter, een jongeman die zijn paard liet galopperen te midden van al dat gemotoriseerde blik. Het was een wonderlijk gezicht. Was dit een apokalyptische gestalte, een profetische verschijning, was het een jonge Palestijn die zijn branie vertoonde of zijn agressie afreageerde? Dit beeld intrigeerde mij en is in mijn geheugen gegrift, met de Olijfberg op de achtergrond.

Verblijft u in de hoop

Op het kleine kerkhof van de abdij van Egmond draagt iedere grafsteen een schrifttekst, gehouwen boven de naam van de overledene. Een woord, een Godswoord dat zijn aardse leven in het licht stelt van de Eeuwige, een verwijzing dat de geschiedenis van dit mensenkind een toeleven was naar nieuwheid van leven.

‘VERBLIJFT U IN DE HOOP’ staat op de grafsteen van br Piet Lindner, die op 5 februari 2003 stierf en van wie op 11 februari van dat jaar in de abdij van Egmond de verrijzenisviering plaatsvond. br Piet was lid van de gemeenschap Spe Gaudentes en de laatste jaren tot aan zijn overlijden daar dienstbaar als prior. Sinds 1974 was br Piet ook als oblaat verbonden aan de St.-Adelbertabdij, omdat hij als oecumenicus in hart en nieren geloofde dat je, om naar de eenheid te groeien, goed geworteld moet zijn in eigen grond. In de vele activiteiten in en rond Oudezijds 100 voelde br Piet zich als een vis in het water, maar graag zocht hij met grote regelmaat de stilte in de abdij om zijn longen te vullen met verse lucht. Ja, er is tegenstelling tussen de drukte van het leven op de Wallen en de regelmaat die Benedictus heeft geordend. Het is een ander levensritme. Wat bewoog br Piet, die zo opging in wat er omging in de 1001 activiteiten van zijn gemeenschap en

Oudezijds 100, die daarnaast verknocht was aan zijn familie en tal van interesses had, om toch telkens weer naar Egmond te komen? Wat verbond hem met die plek en die gemeenschap, zo anders dan het bonte gezelschap dat in Amsterdam in de Kajuit over elkaar buitelde?

Natuurlijk, hij zocht er, zoals verreweg de meeste abdijbezoekers, de rust en de stilte. De mogelijkheid om op adem te komen, om bij te slapen ook, vrije uren om te kunnen lezen, de persoonlijke ontmoeting, de vriendschap, die hij door de jaren heen met sommige broeders opbouwde en die veel voor hem betekende. Een contact, los van de beslommeringen van iedere dag, een uitwisseling over wat hem bezig hield, theologie, de liturgie, de ontwikkelingen in de kerk en tussen de kerken, maar ook literatuur, en gemeenschappelijke vrienden, met name in Zweden en Noorwegen. Kortom, hij zocht een héél mens te worden, alle facetten van zijn persoon naar mogelijkheid tot hun recht te laten komen, in evenwicht te brengen, tot harmonie te laten groeien.

Heeft br Piet dat in de abdij gevonden? Dat zou bijna te mooi zijn om waar te zijn in dit ondermaanse. Maar het regelmatig komen en bij ons verblijven heeft hem goed gedaan. Had hij zich meer abdijsijd gegund dan was hem zelf wellicht een langere levensduur beschoren geweest, want de laatste jaren van zijn leven beknibbelde hij erg op die abdijsdagen en hij is bezweken onder een overmaat aan activiteit.

Ik hoop dat u mij vergeeft dat ik even ben blijven stilstaan bij de persoon van br Piet Lindner. Maar hij is niet alleen een schakel die de gemeenschap Spe Gaudentes met de abdij van Egmond verbindt, maar hij maakt ook heel concreet wat het leven van uw gemeenschap in de stad en het streven van de monniken daar buiten voor elkaar kunnen betekenen, hoe zij elkaar aanvullen en nodig hebben.

Benedictijns gemeenschapsleven

Over Spe Gaudentes en Oudezijds 100 wordt hier vanmiddag al veel gezegd, en door mensen die daarvan heel veel meer weten dan mij is vergund. Laat ik hier dan iets proberen te vertellen over het leven in de abdij.

De abdij stamt uit 1935 toen vanuit de St.-Paulusabdij van Oosterhout achttien broeders naar Egmond werden gezonden om het kloosterleven der oude monniken van Egmond te hervatten en voort te zetten. Centraal in dit leven staat de viering van de liturgische getijden, de lezingdienst, de ochtenddienst of lauden, de eucharistieviering, de middagdienst, de avonddienst of vespers en de completen of dagsluiting.

Voor de liturgische vernieuwing van Vaticanum II waren daar nog de kleine uren, Priem, terts, sext en noon, nu samengebracht tot één middagdienst. Maar het verloop van de dag is toch onverminderd getekend en gevuld door dit samenkomen in de abdijskerk om namens heel het mensdom eer te brengen

aan de Eeuwige en te smeken om diens erbarmen over zijn mensenkinderen. Deze vieringen zijn van grote eenvoud en willen gemeenschapstichtend zijn, dat wil zeggen dat alle aanwezigen zich erbij betrokken voelen en zich weten uitgenodigd om actief deel te nemen. Ik ben dan ook altijd blij als mensen zeggen dat zij zich welkom hebben gevoeld. Want wij willen getuigen van het evangelie dat een boodschap van vreugde is voor alle mensen, en van Jezus die niet gekomen is om rechtvaardigen te roepen, maar zondaars.

Benedictijnen zijn monniken die samenleven onder een Regel en een abt, met de intentie van hun leven een zoektocht te maken naar God. Het monnikenleven is eigenlijk heel eenvoudig een manier om dat wat ieder in het doopsel ontvangen heeft, te laten groeien: dat wij kinderen zijn van God en zijn beeld dragen in het diepst van ons wezen. Wij zijn geen heiligen, allermindst, maar geroepen tot heiligheid. Wat is heiligheid? Dat je verlost wordt van je kleine ikje, en je verbonden mag weten met anderen, met broeders en zusters, en allerinnigst met de Heer die ons allen heeft verlost en bevrijd door zijn liefde. Monnikenleven is samen met anderen de weg gaan van het gebed, van overgave aan de Geest die voor ons pleit met onuitsprekelijke verzuchtingen. Een weg van steeds opnieuw opstaan en beginnen, van toeleeg op wat Benedictus noemt de werktuigen om goed te handelen, waarvan het eerste is 'God de Heer liefhebben met geheel zijn hart, met geheel zijn ziel, met al zijn kracht,' en het laatste niet minder belangrijke: 'nooit aan Gods barmhartigheid wanhopen.'

De abdij, zowel het gebouw, als de structuur van het leven, de indeling van de dag, als de gemeenschap van broeders en de gemeenschap daaromheen, vormen een geheel dat mij uitnodigt om me daarin te engageren

en er mijn rol in op te nemen en mee te werken om het in stand te houden. Maar evengoed is het een omgeving die me draagt en inspireert. Niet alle dagen ben je 100%. De nieuwe dag lijkt soms een grote opgave, een niet te beklommen berg. Maar als ik mij meng in het leven van de gemeenschap, in het ritme van de dag, voel ik mij gedragen en opgenomen, voeg ik mij daar graag in en ben ik dankbaar dat ik in al mijn gebrokenheid en onvolkomenheid deel mag uitmaken van deze gemeenschap.

Broeders zijn heel verschillend. Dat is zo in een monnikengemeenschap en in een gemeenschap als Spe Gaudentes zal die verscheidenheid nog groter zijn. Het is belangrijk dat wij elkaar niet oordelen en de maat nemen, maar – zoals Benedictus zegt – elkaars zwakheden, lichamelijke zowel als morele, met het grootste geduld verdragen en proberen elkaar van dienst te zijn. De overste heeft hier zijn eigen plaats en functie. Gedurende enkele jaren was br Piet prior van Spe Gaudentes, al ruim dertig jaren mag ik abt zijn van mijn broeders. Dat is allereerst en eigenlijk alleen maar een dienst. Een dienst aan het geheel, om het één geheel te laten blijven en de eenheid te laten toenemen, en een dienst aan elk afzonderlijk, om ieders persoon in zijn eigenheid te respecteren, de ruimte te geven, en te helpen de eigen plaats in de gemeenschap te ontdekken en aan te kunnen. Soms vraagt dit om te stimuleren, andere keren om af te remmen, en mensen te beschermen tegen al te grote ijver waardoor zij zichzelf voorbijlopen of overvragen.

De abdijsamenleving in Egmond is klein. Wij zijn momenteel met vijftien broeders, waarvan er twee buiten de abdij verblijven. Voor ons is de familiegeest binnen de groep heel belangrijk. Onze eerste overste, Dom Jacques Huyben, schreef in 1935 vanuit het nieuwe Egmondse klooster aan zijn broer die

ook benedictijn was in een ander klooster:

‘Het huis straalt vreugde uit, hetgeen een bijzondere vrucht is van de broederlijke eensgezindheid, die onder ons heerst. Men wil zelfs niet groter worden uit vrees deze familiegeest te zien verminderen, die het geluk van allen uitmaakt.’

Ook in de Middeleeuwen is de gemeenschap in Egmond nooit talrijk geweest. Maar wat ons samenhoudt is niet zozeer de Hollandse ‘knusheid’, maar de aansporing van Sint Benedictus: ‘volstrekt niets stellen boven Christus’. Het is het geloof in zijn liefde en het verlangen om bij Hem te behoren dat ons samenbindt en dat het hart ook verruimt buiten de eigen kleine groep.

Met de gemeenschap van Spe Gaudentes heeft de abdij ook gemeen dat zij omringd wordt door kringen van personen die zich verwant voelen met wat hier beleefd en gezocht wordt. Daar zijn de oblaten die een formele band zijn aangegaan en de medewerkers en vrijwilligers die zich inzetten voor de instandhouding van het klooster en hand- en spandiensten verrichten in huis, in de tuin of bij Abdijkaarsen en de Benedictushof.

Dan zijn er de gasten, die volgens de Regel nooit mogen ontbreken, en die ontvangen moeten worden als was het de Heer zelf die op bezoek komt. De abdij beschikt over vijftien gastenkamers, waarvan twee voor twee personen. Heel het jaar door maken mensen hiervan gebruik, sommigen incidenteel anderen met een zekere regelmaat. Zo zijn er in ons land verspreid een aantal kloosters die over een gastenverblijf beschikken en die oasen vormen waar mensen de hectiek van alledag kunnen ontvluchten en tot rust kunnen komen, tot zichzelf, om dan zich weer te kunnen inzetten voor hun eigen opdracht in de maatschappij. De Egmondse abdij is tot stand gekomen binnen de Congregatie van

Solesmes. Na Vaticanum II vormde zij een tijdlang samen met de twee Oosterhoutse abdijen en de St.-Willibrordusabdij van Doetinchem een Nederlandse Congregatie. Toen het moederklooster, de St.-Paulusabdij, ophield te bestaan, sloot Egmond zich aan bij de Congregatie van de Annuntiatio, omdat met verschillende huizen daarvan al historische banden bestonden. Het is een internationaal verband met kloosters in Europa, Amerika, Azië en Afrika. In september vond een Generaal Kapittel plaats in Tabgha bij het meer van Gennesaret. Het was een teken van solidariteit met de monastieke gemeenschappen die in Israël leven en proberen te getuigen van de benedictijnse vrede in een gespannen situatie die onoplosbaar lijkt. Niet veroordelen maar broederschap beleven en in stilte de weg van gebed blijven gaan, is hun bijdrage waarmee zij de pijn van hun omgeving proberen te verzachten. Dat is ook wat wij op bescheiden wijze willen doen in onze samenleving die zoveel minder dramatisch is, maar waarin toch veel geestelijke en materiële nood is.

Zoals bekend heeft paus Franciscus de religieuzen opgeroepen tot een profetisch getuigenis: tot een leven in soberheid en engagement naar de mensen in de marge van de samenleving. Tot een andere levenswijze en gedrag in overeenstemming met de waarden van het Rijk Gods. Samen zoeken wij manieren daaraan te beantwoorden. In het streven van Spe Gaudentes herkennen wij veel van wat paus Franciscus voor ogen staat.

Toekomst voor gemeenschappen

Ik ben aan het einde van mijn tekst. Maar mag ik u nog even terugnemen naar het begin? Naar Jeruzalem, en de geheimzinnige ruiter op zijn paard?

Wat deed hij hij daar, waarom reed hij daar, maar vooral: waarom prentte dat beeld zich in

mijn geheugen en drong het zich aan mij op, toen ik mij zette aan dit verhaal?

Weet u: die ruiter had op diezelfde weg kunnen galopperen, vijfhonderd jaar geleden, duizend jaar geleden, tweeduizend jaar geleden. Niemand zou ervan hebben opgekeken. Maar toen kon ook niemand maar een vermoeden hebben van de verkeersstroom die daar nu onophoudelijk tot files leidt. En over honderd, tweehonderd of vijfhonderd jaar zal het hopelijk nog mogelijk zijn dat daar een jongen op zijn paard rijdt, maar de auto's, vrachtwagens en touringcars zullen dan verdwenen zijn. Is Spe Gaudentes, is onze abdij, en iedere kleine christelijke gemeenschap, de gemeenschap van Sant' Egidio, het Jeannette Noëlhuis, de Nikolakommuniteit, de Hooge Berkt Gemeenschap, niet als zo'n ruiter te midden van de voortrazende samenleving? Een archaische verschijning, maar ook een beeld van alle tijden?

En waar ruimte is voor zo'n ruiter, is er hoop voor de mensen. Zolang er ruimte is voor gemeenschappen die vasthouden aan de waarden van solidariteit, eenvoud en mededogen, van gebed en lofprijzing van de Allerhoogste, is onze samenleving niet zozeer op weg naar het einde, maar is er toekomst mogelijk.

Laten we in vreugde hopen op die toekomst.

br Gerard Mathijsen osb
Abt Adelbertabdij, Egmond

Gods economie van het delen

Over nieuwe monastieke gemeenschappen in de context van stad en oecumene

Sharing economy

Seoul, Zuid Korea. Een stad van tien miljoen inwoners. De burgemeester heeft er de strijd aangeboden met het hoge zelfmoordcijfer. De Mapo Bridge over de Han-rivier is berucht voor de jonge mensen die er naar beneden springen, de dood tegemoet. De laatste jaren is de reling verhoogd en versierd met opwekkende slogans. Echt geholpen heeft het tot nu toe niet. De burgemeester initieert nu een aantal projecten van *sharing economy*. In zijn eigen kantoor heeft hij een soort van open kast waar hij enkele groenten teelt. Hij wil dat de bewoners dat ook gaan doen. Landbouw verbindt mensen opnieuw met de aarde en met elkaar. Hij wil dat mensen samen groenten

gaan kweken op bermen van wegen of in verloren hoekjes van de flatgebouwen. Hij wil dat mensen meer met elkaar gaan delen: van klein gereedschap tot hun auto. Hij steunt het initiatief van de *sharing dinner* waarbij zich via internet groepjes van alleenstaanden vormen die afspreken om samen in een restaurant te gaan eten. Waar gemeenschap gemist wordt, is de dood niet ver af.

Gelukkig is Amsterdam Seoel niet. Maar de behoefte om mensen te wortelen en te verbinden met elkaar is daarom niet minder dringend. De stad brengt vele mensen samen, allen zo verschillend van hoofd en hart, en allen uitkijkend naar perspectief voor hun leven. Amsterdam is een broedplaats van cultuur en een uitnodiging tot wereldwijde ontmoeting, over grenzen van ras en godsdienst, taal en volk heen. De stad is het centrum van economische activiteit. In de stad worden de idealen van

de Verlichting gecultiveerd: autonomie en vrijheid, rationaliteit en maakbaarheid. Amsterdam is grondig gesecculariseerd, Seoel ook. Succesvol zijn staat voorop. Godsdienst kan wel zinnig zijn, maar dan als een wijze om depressie te boven te komen, zoals ook de nodige discipline in dit verband de vermeende cruciale rol zou spelen. Zo denkt men in Seoel. De functionalistische benadering is dominant. Godsdienst als een ideologie van het succes. Ook Jezus zelf is eraan ten onder gegaan.

Maar Amsterdam is tegelijk ook irrationeel. Het is de plek waar mensen van verschillende culturen het ook moeilijk hebben met elkaar. Het is ook de uitgelezen schuilplaats voor hen die hun gezicht voor anderen verbergen: zwervers en daklozen, van mensen die veroordeeld zijn tot een bestaan in de marge. Er is ook onbegrip en eenzaamheid, misdaad en ellende, troosteloosheid en armoede in de stad. Er lopen mensen met de ziel onder de arm door haar straten. Seoel of Amsterdam: in de stad wordt de vraag gesteld naar de mens en naar wat het leven de moeite waard maakt. Kun je in de stad geloven als een plek waar mensen een waardevol leven kunnen vinden? Is het mogelijk om, voorbij elke ideologie, in de stad Gods' aanwezigheid te ervaren?

Blijf in de stad

'Blijf in de stad totdat je uit den Hoge met kracht zult zijn toegerust', zegt de Verrezen tot de leerlingen vooraleer hij ten hemel wordt opgenomen (Lucas 24: 49). De stad is Gods partner, zoals het Nieuwe Jeruzalem Gods bruid is (Openbaring 21: 2-3). De stad is de plaats waar God naar de mensen zoekt en hen roept tot partnerschap, dat is tot gemeenschap.

Gemeenschap. Een mens is aangelegd op gemeenschap. Zoals God ook gemeenschap is. Wij, mensen, worden genodigd onze plaats in die 'goddelijke gemeenschap' in te nemen. '...

dat ze allen één mogen zijn. Zoals U, Vader, in Mij en Ik in U, zo moeten zij in Ons zijn, zodat de wereld kan geloven dat U Mij gezonden hebt. Ik heb hen laten delen in de heerlijkheid waarin U Mij hebt laten delen, opdat ze één zijn zoals wij één zijn. Ik in hen zoals U in Mij, dat hun eenheid volkomen mag zijn, zodat de wereld kan erkennen dat U mij hebt gezonden en dat U hen hebt liefgehad met de liefde die U Mij hebt toegedragen.' (Johannes 17: 20-23). Als een loflied op de gemeenschap maken deze evangelieverzen duidelijk dat relaties van mensen in één vloeiende beweging overgaan in de relatie met God. Wie God wil leren kennen, zal gemeenschap met medemensen moeten opzoeken en wie die gemeenschap ontdekt heeft, zal ook God leren kennen. 'Nooit heeft iemand God gezien, maar als wij elkaar liefhebben woont God in ons' (1 Johannes 4: 12).

De verbondenheid tussen mensen behoort tot de grondstructuur van het menselijk leven en wie deze verbondenheid moet missen, is feitelijk beschadigd in een cruciaal aspect van zijn of haar leven. De Verlichting heeft ons geleerd de individuele vrijheid voorop te zetten en heeft ons uitgedaagd de waarde van elk individu ernstig te nemen. Dat is ook juist, want er is geen gemeenschap zonder dat er ook individuen zijn die vrijwillig deze gemeenschap met elkaar aangaan. Maar ook het omgekeerde is waar: dat geen individu kan overleven zonder zich opgenomen te weten in een gemeenschap waarin men zich aanvaard weet om wie men is. De burgemeester van Seoel heeft dat goed begrepen als hij mensen opnieuw letterlijk met beide benen op de grond zet en het delen van het delen van bepaalde goederen hoger aanslaat dan het bezit ervan. *Sharing economy* is de naam voor een manier van samenleven waarbij meer gerekend wordt op de verbondenheid dan op het materiële gewin. Leven krijgen mensen

van andere mensen en van God, die hen als schepper de levensadem in de neus blaast. (Genesis 2: 7). Zo ook daagt Jezus zijn leerlingen uit om de mensen te eten te geven, maar hij zegent ook het kleine beetje wat mensen hebben om elkaar te voeden en daarmee wordt hun omzien naar elkaar tot een genadevolle overvloed (zie bijvoorbeeld Mattheus 14: 17 vv. en parallelteksten), *sharing economy* dus! Zoals dat ook in Handelingen beschreven wordt: ‘Ze wijdden zich trouw aan het onderwijs dat de apostelen gaven, en aan de onderlinge gemeenschap, het breken van het brood en het gebed.’ (Handelingen 2: 41). Wat christenen de stad te bieden hebben is niets anders dan deze *sharing economy* van Gods omzien naar mensen.

Gemeenschap in en voor de stad

Spe Gaudentes wil al vijftig jaar gemeenschap in en voor de stad zijn. Ik was benieuwd te horen hoe zij dat communauteitsleven zelf zien. Ik had het voorrecht hen erover te horen spreken met elkaar. Er kwam ongeveer het volgende naar voren:

‘Communauteitsleven is een radicale vorm van christen-zijn. Je schuurt ook aan elkaar en daarom is het puur maar ook adequaat. Het is een adequaat antwoord op het kwaad dat ook in de stad aanwezig is. Communauteitsleven is een radicale keuze voor authenticiteit. Het brengt soms een vrijwillige inperking van de eigen verlangens met zich en toch geeft het je de ervaring van meer mens te worden. Je doet het ook samen, als man en vrouw. Je ervaart het als een gezamenlijke roeping én dus als een eigen en bewuste keuze. Je ervaart het ook als een antwoord op een diep verlangen in jezelf.

De bedoeling die je ermee hebt is ook anderen de hand te reiken, heel concreet en tastbaar een ander verder helpen in het leven. Beschikbaarheid en dienstbaarheid zijn daarbij sleutelwoorden. Daarbij ook te getuigen dat niet alles maakbaar is en dat het de moeite loont ruimte te laten voor de Heilige Geest.

Maar ook om te genieten van jezelf, van elkaar en van God en van dat ‘beetje anders zijn van deze drie’. En je hebt de hoop dat wat je zelf ervaart aan vreugde en ruimte, ook doorgegeven kan worden...want er is ‘meer in het leven’.

Dat soort van communautetsleven is onmogelijk als je de contemplatieve dimensie ervan niet de centrale plaats geeft die het toekomst. Stille en gebed cultiveren de beschikbaarheid van het hart en wekken authenticiteit die leidt naar eenvoud. Ze maken waakzaam en aandachtig om te zien wat een ander nodig heeft.

Stille, eenvoud en dienstbaarheid leiden inderdaad naar verbondenheid. Als alle rumoer is stil gevallen ervaren we ons verlangen naar de ander, niet omdat we hem of haar nodig hebben voor het bereiken van eigen ambities maar als medemens gemaakt uit dezelfde aarde en met hetzelfde kwetsbare hart. Wie de stille ingaat, vindt eenvoud in de zin van authenticiteit. Het is samenvallen met wie je bent zonder opsmuk noch opgeblazen ego. Dienstbaarheid is het vanzelfsprekende gevolg van dat soort authenticiteit. Wie de eigen kwetsbaarheid en de ander in de ogen kijkt, verliest zijn behoefte om hem of haar te domineren. Vrijheid wordt ontdekt als het vermogen om verbonden te worden en in verbondenheid te leven.

Tegen deze achtergrond wordt het meteen duidelijk waarom het gebed het hart van de gemeenschap vormt en de voedingsbron voor haar dienstbaarheid. Bidden is immers beschikbaar zijn, voor de relatie met God en voor Gods relatie met medemensen. In dit licht krijgen zowel het huwelijk van sommige communautetsleden als het religieuze celibaat van anderen beide hun diepe betekenis die beide levensvormen bevrijdt uit het ideologische kader waarin ze soms worden opgesloten. Beide levensvormen vinden hun voltooiing in de openheid naar anderen die niet zonder aandacht en solidariteit kunnen. Binnen de dynamiek van het communautetsleven is het de bedoeling van beide levensvormen dat de leden uitrijpen tot

een leven in verbondenheid.

Het grootste geschenk dat het evangelie ons aanbiedt is dat leven in verbondenheid. In Jezus hebben we een broeder gekregen die ons van Godswege werd gezondend. Jezus is Gods' mens geworden solidariteit die in staat is het laatste doemscenario dat over een menselijk leven kan hangen, te doorbreken. De gemeenschap die christenen onder elkaar mogen ervaren is evengoed een geschenk van de Allerhoogste en een teken van heil voor elke mens. In Jezus hebben we mogen zien dat we bij elkaar en bij de wereld horen. Want de gemeenschap van christenen is geen exclusieve club voor extra spiritueel gefortuneerde leden, neen: ze staat open naar allen die zoekend zijn, vooral op zieken en gevangenen, naar hen die op een of andere wijze tot de marge veroordeeld werden, en op allen die zoekend uitkijken naar perspectief in hun leven. Daarbij moet men zich geen romantische voorstellingen maken. Het is niet het succes dat die christelijke gemeenschappen bij elkaar houdt, maar op de eerste plaats het geloof dat die gemeenschap ons van Godswege geschonken zal worden.

Egied van Broekhoven, de jonge jezuiet die in de jaren zestig van vorige eeuw een wetenschappelijke carrière vaarwel zegt om priester-arbeider in Brussel te worden, schrijft in zijn dagboek: 'Zelfs als ik kon kiezen tussen het brandende braambos en Brussel, ik zou Brussel kiezen.' (Dagboek van de Vriendschap, 13 maart 1966, p. 94) Sterk religieus bewogen als hij is wil hij 'apostel zijn' voor mensen aan de rand van de samenleving. Pastoraat betekent voor hem het leven mensen gaan delen, het betekent onder hen aanwezig willen zijn als degene die hen zijn vriendschap aanbiedt. Vijftig jaar later zijn we dat 'presentiepastoraat' gaan noemen.

Nog een citaat uit zijn Dagboek van de vriendschap, dat na zijn dood – hij is omgekomen in een arbeidsongeval op de fabriek – gepubliceerd werd:

‘We moeten dus zoeken hoe de mensen NU naar God verlangen, met heel hun hart, hun wezen, hun leven; of beter hoe God de mensen nu naar zich doet verlangen. Hoe zullen we dat ooit kunnen, als we die mensen niet kennen met de diepe kennis die alleen de liefde kan geven? Hoe kunnen we hen zo beminnen als we ze niet benaderen en ons door hen laten benaderen met iets van de totaliteit die God mens deed worden? (Ibidem, 17 oktober 1964, p. 53). Geleerd gezegd: de gemeenschap die we elkaar en de stad aanbieden is ‘incarnatorisch’!

Nieuwe monastieke traditie

Het is Dietrich Bonhoeffer die deze wijze van christelijke aanwezigheid in de wereld een ‘nieuwe monastieke traditie’ heeft genoemd

als hij in 1935 schrijft: ‘de vernieuwing van de kerk zal zeker komen van een nieuw type van monnikendom dat niets gemeen heeft met het oude, omdat het op een compromisloze wijze de idealen van de Bergrede zal beleven.’ (Brief aan Karl-Friedrich Bonhoeffer van 14 januari 1935). Zelf denk ik dat deze nieuwe monniken niet wezenlijk verschillen van het monastieke ideaal zoals dat bijvoorbeeld door Benedictus wordt beschreven in zijn Regel. Maar wat Bonhoeffer wel duidelijk maakt, is dat de kerk niet zonder dit soort van monastiek getuigenis kan. Het zijn de monastieke gemeenschappen waarin de radicale idealen van de Bergrede worden beleefd die de kerk ervoor behoeden nog slechts de hoeder van een religieuze ideologie te zijn. Geloof gaat over bruggen bouwen tussen mensen en tussen mensen en God en dus over het anders-zijn van anderen en van God. Geloof gaat over de gastvrijheid voor dat anders-zijn en dus over het relativeren

van elk Eigen Groot Gelijk. Alleen ‘armen van geest’ kennen voldoende eenvoud om tot die gastvrijheid in staat te zijn en het anders-zijn te beleven zoals het is: een geschenk voor de eigen menswording.

Dat is de kern van het christen-zijn en ook het geheim van elke menselijke en christelijke gemeenschap. In en door Christus zijn we tot gemeenschap in staat, stelt Bonhoeffer. We hebben immers elkaar nodig om het ideaal levend te houden. We moeten elkaar het Woord, Jezus Christus, toespreken en elkaar door ons leven tot voorbeeld zijn. We hebben Christus nodig om tot elkaar te komen. De weg naar elkaar is versperd door het eigen ego en het is Christus die ons erover heen helpt. Christus heeft de weg naar de medemens, de broeder en de zuster, én de weg naar God vrij gemaakt. Bovendien is Jezus Christus zelf ons tot een broeder geworden. Hij bevrijdt elk van ons en daarom kunnen we broeder en zuster worden van elkaar. Mijn broeder en zuster zijn trouwens niet op de eerste plaats degenen die aantrekkelijk voor me zijn, maar zij die op mij rekenen om hen van dienst te zijn bij het realiseren van hun roeping tot vrijheid en tot leven. Het feit dat de ander door de Heer geroepen is tot nieuw, bevrijd en eeuwig leven, dát is de basis voor onze gemeenschap. Zo worden we samen ‘lichaam van Christus’ (*Gemeinsames Leben*, 2001 -21^e uitgave- p. 22).

Dat getuigenis moet concreet vorm krijgen in de context van de stad, de samenlevingsvorm van de hedendaagse mens. In de beste monastieke traditie is het ook dit ‘nieuwe monnikendom’ te doen om het centraal stellen van de vraag naar het doel van het leven. Daarom precies zijn ze ook zo nodig in de stad waar deze vraag op een verscheidenheid aan wijzen, en altijd met een zekere nadruk, gesteld wordt. Daarbij is men zich ervan bewust dat deze roeping niet

slechts een uitgelezen groep van christenen geldt, maar het hele godsvolk, de hele kerk als oecumenische gemeenschap, en haar uitdaagt. In de moderne stad houden confessionele grenzen terecht geen stand, noch krijgt een klerikale opstelling er voet aan de grond. In de stad staan christenen samen voor de opdracht om door hun leven te tonen hoe mensen in het evangelie hun volle en diepste levensvervulling vinden. Dat vraagt om een gedisciplineerd samen optrekken waarbij wederzijdse aansporing en correctie aanvaard worden als begeleiding onderweg. Alleen deze vrijwillig op zich genomen afhankelijkheid leidt naar de verzoening die de motor is van elke gemeenschap en haar de nodige dynamiek geeft. Waar verzoening gebeurt ‘breekt de klare dag door de ochtendnevel van onze wensdromen’, schrijft Bonhoeffer als hij de valse romantiek van het gemeenschapsideaal aan de kaak stelt. (*Ibidem*, p. 25)

Kerk-zijn in de stad

De behoefte aan oecumenische gemeenschappen is daarom groot en ook in die zin situeren deze nieuwe monniken zich in de beste monastieke traditie die wars staat op elke confessionele identiteit, die altijd als te smal wordt ervaren. Deze gemeenschappen breken de kerk open en stimuleren confessies verder werk te maken van overbrugging en verzoening van verschillen. Bovendien bewijzen de gemeenschappen de kerk een grote dienst door de theologische reflectie die er plaats vindt en die haar er opnieuw van bewust kan maken dat haar doel in haar missionaire zending in de wereld gelegen is. Deze nieuwe monniken rekenen af met kerkelijke groepen die slechts een veilige club voor gelijkgezinden zouden willen zijn.

Want de kerk is geen kuddementaliteit. ‘Geloven in de kerk is geloven in het unieke

geschenk van de ander die God je gegeven heeft om mee op te trekken', schrijft Rowan Williams (*Tekens van vertrouwen*, p. 108) Daarom is 'Lichaam van Christus' als metafoor voor de kerk meer dan een beeldspraak voor een organisatievorm. Deze metafoor gaat over relaties en over onderlinge afhankelijkheid. We groeien samen of we groeien niet, de frustratie van een enkel lid is de frustratie van allen. De gemeenschap van christenen is erop uit om ieders gaven tot zijn recht te laten komen. Ieders gave is belangrijk voor het geheel, zoals de gemeenschap ook belangrijk is voor de levensvervulling van elk lid. Ieders gave is een geschenk vanwege God, zoals ook ieder nood een vraag is vanwege God. Een christelijke gemeenschap maakt het mogelijk een goed leven te hebben. En daarbij stelt Rowan Williams: 'Het goede leven is er een waar we hebben geleerd om voor elkaar te leven en zo volledig onszelf te zijn.' (Ibidem, 112)

Kerk is *communio sanctorum*. Het betekent dat het een gemeenschap is van hen die zich gezocht en uitgenodigd weten door God voor een relatie die maakt dat ze tot Gods familie gaan behoren. Die relatie krijgt concreet gestalte in het ondergedompeld worden in het evangelie en het leven van Jezus, Gods Woord en Gods belofte van nieuw en eeuwig leven. *Communio sanctorum* betekent tegelijk dat christenen delen in 'heilige zaken'. Concreet wordt deze gemeenschap in de eucharistie waar we onze gaven en onszelf afstaan om ze, overschaduwd door de Heilige Geest, nieuw te ontvangen als geschenk Gods aan anderen.

Als *communio sanctorum* is de kerk de concrete gestalte van 'Gods' economie van het delen' waardoor mensen geworteld en verbonden worden. De 'nieuwe monastieke gemeenschappen' hebben in dit verband een cruciale rol te spelen in onze tijd en in onze steden. In hun toewijding aan het

gemeenschapsideaal en de missionaire beweging die daaruit logischerwijze voortkomt, bieden ze de stad Gods vriendschap aan. De stad wordt Gods partner en een plek waar mensen nieuw leven vinden. God doet de mensen naar zich toe verlangen en daarin een rol te mogen spelen is een bron van diepe levensvervulling.

We mogen ervaren dat er hoop is voor elke mens en die hoop is reden tot vreugde. De kerk kan niet zonder hen die zich verheugen in deze hoop, niet zonder de 'spe gaudentes'!

+ dr. Joris Vercammen
Oud-katholiek aartsbisschop van Utrecht

Literatuur

Dietrich Bonhoeffer, *Gemeinsames Leben*. München, 2001 (21), 105 pp.
Egied van Broeckhoven, *Dagboek van de vriendschap*. Brugge, 1971, 125 pp.
Rowan Williams, *Tekens van vertrouwen*. Berne, 2013, 160 pp.

[1] Uitspraak van Luc Tanja, voormalig lid en prior van Gemeente Spe Gaudente's

Impressie panelgesprek

Panelgesprek onder leiding van Jan-Willem Wits
ds. Eddy Reefhuis - predikant Oudekerkgerneente te Amsterdam
Johannes van den Akker - oprichter Kleiklooster te Amsterdam Zuid-Oost
Saskia Duijs - lid Elthetogemeenschap te Amsterdam Oost

In gesprek met Muriël Sinke

Jong en oud werkte mee tijdens het jubileum. Muriël Sinke (9), oudste dochter van br Sjoerd en zr Rosaliene, hielp in de bediening.

Wat was je taak?

‘Ik moest de borden en vieze glazen naar de keuken brengen en als alle bakjes leeg waren die weer vullen. Dit deed ik met heel veel mensen, maar vooral Jesse, Lize, Salomé, Mathies, Joël. Mathies was onze grote baas.’

Wat vond je van het symposium?

‘Ik vond het leuk, maar ik vond persoonlijk dat er te veel preek was. Je moest heel veel stil zitten en ik miste de muziek. Ik had graag

willen dansen, want daar hou ik veel van. Het was vooral preek - pauze - preek- pauze.’

Wat was het hoogtepunt?

‘De hele dag vond ik wel leuk. Ik kon veel kletsen met Salomé. Er was heel veel ruimte in de zaal. We konden goed spelen, omdat alle mensen op een plek waren en wij dan juist aan de andere kant gingen spelen. Mijn opa’s en oma’s waren er. De andere mensen kende ik niet zo goed. Ik had niet verwacht dat fr Rolf en sr Georgine er zouden zijn, maar ze waren er toch!’

Impressie

Gelooftebevestiging

Midden in de nacht

Pericoop: Matteüs 25, 1 - 13

Tekst: Matteüs 25, 6a 'Midden in de nacht'

Thema: Vieren; vieren midden in de nacht, onze actie in die situatie

Elk jaar heeft een thema, door ons als gemeente tijdens de jaarlijkse retraite gekozen, waarbij de stijl is: kijken naar alle kanten; kijken naar het verleden; wat ging goed, wat was fout in het afgelopen jaar? Kijken naar de toekomst op grond van de conclusies over het verleden. Kijken naar alle kanten op grond waarvan gekozen wordt voor het nieuwe jaarthema. Op zich is dat niet verkeerd om door een thema een heel seizoen als het ware in één kleur te zetten. Maar de eerlijkheid gebiedt ons dat onder

anderen ik me er dit jaar niet oprecht mee bezig heb gehouden en nu gooit br Rik me de eervolle taak toe het jaar af te sluiten. Ik weet niet of mijn gevoelens op dat moment van eerbetoon zo echt aardig waren: 'hoe goed is het als broeders samen wonen!' Dat lied kreeg bij mij althans op zijn minst een vraagteken. Misschien bij br Rik ook wel. Maar laten we eerlijk wezen als hij me als te oud had aangeslagen voor deze eer, zou ik óók niet vrolijk zijn geweest. Kortom: als prior doe je het nooit goed, in andermans ogen niet of in je eigen ogen niet.

Ons thema was dit jaar kort en bondig: vieren. Een begrip waar heel verschillend over gedacht kan worden. Als ik het vergelijk met mijn jeugd - heel erg lang geleden vóór de Tweede Wereldoorlog - dan werden er toen veel meer feestjes gevierd. Kort samengevat: voor de oorlog vierden we feest als er iets te vieren viel of valt, maar vierden steeds in kleine kringetjes van mensen die betrokken waren bij

de oorzaak of bij het onderwerp van het feestje: bruiloftspartijen, examens, verjaardagen, doop, ga maar door. Feestjes waren ook de gelegenheden waarbij familieleden of vrienden elkaar weer ontmoetten. Familieleden uit het verleden en niet te vergeten familieleden van de toekomst, de zogenaamde vrienden en vriendinnen. Feesten en partijtjes waarbij de lichten bijna protserig branden. Maar er kwam een keerpunt in de stijl én in de genodigden bij de bevrijding; nog nooit in mijn leven had ik zó feest gevierd, zó groot, zó algemeen! Zo alle rangen en standen. Zomaar midden op straat met onbekenden en vreemden (en dat waren niet alleen Canadese bevrijders!). Ik geloof dat we maandenlang feest gevierd hebben, iedereen met iedereen. En overal leek wel muziek te zijn. Misschien waren we er wel een beetje aan verslaafd na de onderdrukking van vijf jaar oorlog, maar dat begrip, verslaving, kenden we toen nog niet en dus bleef het ons ook niet kwellen. Hoewel... wie de film 'De zomer van '45' gezien heeft weet hoe rampzalig de bevrijdingsfeesten óók konden aflopen! Om maar te zwijgen van de verliezers, de politieke loosers van die tijd. Iets heel anders is: ook is overgebleven uit die tijd de organisatie van de grote partijen en evenementen. Aanvankelijk waren de straatfeesten nog meer omgebouwde kermisfeesten, feesten met gigantische risico's voor lichaam en geest. Feesten om even te leven zonder remmingen, te vergeten of te verwerken. (Zoals de feesten van de Amerikanen na de gevechten of bombardementen.) Naast een feestje vieren om een succes, kwam een vieren om te vergeten. Je hebt het gevoel, dat het feesten waren waar geen reserveolie meer bij mócht zijn. Geen psychische reserve meer in de mens zelf. En nu, bij de voetbalwedstrijden en andere sportmanifestaties of feesten staan buiten ambulances, EHBO en politiewagens

bij de uitgang van de evenemententerreinen. Terecht moet toestemming gevraagd voor deze vierderijen met z'n flikkerlichten. Maar wat vieren we dan eigenlijk nog? Waar draait het feest nog om? Een bruiloft? Er is soms een bruid en een bruidegom, maar... ze wonen al lang samen, hebben misschien al kinderen, hebben met baantjes al heel lang gespaard om een giga groot feest te kunnen betalen. Vieren, is dat vandaag hetzelfde vieren of hetzelfde feest als vroeger? Het lijkt een ander soort vieren met een ander doel, een feest om feest te zijn, feest is zijn eigen doel geworden, er is bovendien een andere entourage, zowel de grote feesten als de iets meer privé partijen. Vieren en vieren blijkt nu twee te zijn. Een uiting van vreugde om een gelukkig medemens of een oppepper van een leegte of een overspannen ik.

Ik ben geboren en getogen aan de Nederlandse rivieren. Als ik mijn ogen dicht doe, kan ik de toeters nog horen van een laat binnenvarend of bij mist thuiskomend schip. Daar kon ook gevierd worden, maar dat was een heel ander vieren. Veel van de laatkomers waren zeilschepen. Bij het in de haven komen, liet men veelal de kabels vieren, onder andere om een andere ligging aan het schip te geven. Vieren had dan te maken met thuiskomen en veiligheid; er werd op je gewacht. Dat was een heel ander wachten dan het boven beschreven wachten van de wagens bij de evenementenfeesten. Er is een zekere (of liever onzekere) overeenstemming tussen vieren als 'feestje bouwen' en vieren als 'kabels'; Het vieren van de touwen kan gevolgd worden door een vieren van het binnenkomen van een schip. Dat kan soms heel verkeerd bedoeld zijn of heel verkeerd uitpakken. Mijn ethymologisch woordenboek zegt dat én vieren als je laten gaan én vieren van de

kabels uit het Fries zijn, en beide een zeemansterm zijn! En dat geen van de drie betekenissen van vieren, vieren van gedeelde vreugde, vieren van grenzeloze lolbroeken en vieren van de kabels iets te maken hebben met het getal. Dat weten we dan weer.

Ik pak toch even mijn gemeentekruis. Ik geloof er in elk geval vandaag niets van, of geef ik daardoor toe dat ik geen taalkundige ben, maar graag met taal speel?

1, 2, 3, 4. Dat is een vierkant. Dat is een kruis. Is het je weleens opgevallen, dat dat kruis van Dagmar (staat op de uitnodiging getekend door br Leo) bijna vier gelijke richtingaanwijzers heeft? Noord, Oost, Zuid, West, maar ook vier richtingen van de kerk aanwijst: door Johannes de Doper, Basilius, Chrysostomus en Maria. Noord, Oost, Zuid, West, vier richtingen van de kerk die elkaar hebben proberen uit te moorden (als broeders). De jonge Boheemse prinses koningin Dagmar is niet de Deense kerkgeschiedenis ingegaan als een groot theologe, maar ze wist dat bovenal (van de toen al flink verscheurde kerk) alle delen bij elkaar hoorden (haar gelóóf echter speelde een belangrijke rol in de 12e eeuw in Europa). Of om het even Hollandse voetjes te geven één eeuw vóór Floris de V van het Hollandse huis. Noord Oost Zuid West: uitstralen van de Christus in de vier richtingen, maar één bron, het diepe verband van de volkeren met de Joden (zullen we ze maar gewoon Israëliërs noemen?), dat doen we bij de anderen ook, Romeinen, Grieken, Byzantijnen en Hongaren. Centraal is dan de Jood, dé Jood, de Christus, Jezus van Nazareth. Vier uiteenlopende culturen beïnvloeden de Kerk, maar je kunt ook stellen: deze gaat van dat middelpunt uit in die 4 richtingen en beïnvloedt van zijn kant vier bestaande culturen (de Romeinse, de Griekse, de

Byzantijnse en de centraal Europese). Vier kerken die zich lieten gebruiken voor geld en macht, vier kerken die op hun beurt de politiek gebruikten. Koningin Dagmar is geen theoloog en geen politica, maar een gelovige jonge vrouw van zeventien jaar uit het culturele Bohemen van die dagen, nu koningin geworden in het land van de Vikingen onder de beruchte koning Waldemar, geen lekker dier. Ze draagt haar kruis, haar kruis met de richtingen en middelpunt op haar hart. Dáár is de kerk verenigd in een tijd van grote oorlogen. En de klokken luiden van Israëls Vredesvorst van eenheid en liefde. Het kruis van Dagmar verwijst vandaag naar de vier richtingen, maar wil zeker niet verwijzen naar vier vormen van lekker oorlogje spelen. Het krúis verwijst naar binnen, naar de wortels van waaruit alle vier kerken van Noord, Oost, Zuid en West komen. De Messias, de menswording. De Bruidgom die komt. De Mens van toen, de Mens van nu.

Hoor je het geschreeuw buiten via de donkere ruiten? Nachten van kapotte lantaarns. Zo'n twintig jaar geleden hadden we een gastgemeentelid. Als het weer eens helemaal troep was in de binnenstad, liep hij mopperend rond, '2000 jaar christendom en nog niks veranderd'. Nee, ook de krant van vandaag heeft in feite niks anders dan de tekst van de lezing van vandaag: 'midden in de nacht'. Het is midden in de nacht. De nacht van onze cultuur. Nou daar heb je dan het hele zwijkje en maak daar maar eens een preek van, van deze rattenmetam. Ja, je gaat feest vieren, toch echt vieren in de nacht, de nacht van vandaag, een nacht als die waar de bruidgom verwacht werd. Niks meer met leuke verlichting, geen zonnepaneeltjes en geen olielampjes. Daar heeft Mattheüs nooit van gehoord. Het is hartstikke nacht, als in het verhaal van de bruidgom. Nog iets hebben ze

gemeen: de nacht van vannacht en de nacht van toen. Ook onze olie is op. Vergeet maar het sprookje spelen en griezelen met natte takken en nep clowns. Ja heel erg griezelen is dat wel. De krant van vandaag vertelt ervan, vertelt dat het fout gaat en toch... bruiloft vieren, dé Bruiloft vieren, omdat er wel degelijk iets te vieren valt. Hoe ongelooflijk ook, er valt iets te vieren. We vieren een relatief klein feestje voor het toch wel aardig groot gebeuren van 50 jaar Spe Gaudentes. 50 jaar leven in vreugde om wat we verwachten: de Bruidegom. De bruidegom is komend in het holst van de nacht door bos en bergen van Galilea. Hij houdt van zijn bruid en laat niet los wat Zijn hand is begonnen. Zij zullen één worden. God en Zijn Schepping: de mens. De enige Bruidegom en zijn bruid. Het zal straks weer Kerstmis worden. Het grote evenement, het grote feest van de Messias. Er zal vrijheid zijn, gelijkheid en als broeders bij elkaar... op een goed moment zie je het, beléef je het: de komst van de Bruidegom en dan is het weer weg. Is het paradijs weer weg? Was het maar voor even? Was het even oplichten van het gordijn van natte takken. Of is er iets over ons heen gegaan dat Heilige Geest wordt

genoemd? Maar tegelijk is er iets van de kroeg en het vieren van de evenementen, omdat men óók mee wil doen. Mee wil voelen, met en zonder reserve. Meedoen met de anderen. Vastpakken aan de slip van hun jas voor de lijdans. De slip vastpakken van die anderen die ook nog ergens olie hebben. Die kennelijk weten dat het ook anders kan. Het loopt allemaal door elkaar. Misschien moeten we de snelheid ervaren van de volle zeilen door het vieren van de touwen die ons binden aan deze aarde? Of moeten we de koers veranderen? Misschien moeten we de spanning breken door de windstreken en overgaan tot de verzoening. De witte kleren. De witte kleren die de man in het Bijbelverhaal weigerde, die niet wilde verzoenen. Zal deze macht blijvend roet in het eten gooien? Of...zullen we altijd heel schijnheilig het kroeglied uit ons liedboek willen halen? Concertje spelen? Nee mensen: het wordt nooit een gemeente zonder vlek of rimpel. Gemeente niet en onze community niet. Ons bootje niet en wij niet, de bruiden met of zonder olie niet. Onkruid en graan door elkaar. Geloven is geen kinderwerk, maar er tegenaan gaan. Ook tegen jezelf

met alle risico maar met de Heilige Geest in de rug. Ook als je het even niet ziet zitten. De Bruidegom is namelijk als de wind in je rug dichtbij jóu. Amen.

'Ik voel de winden Gods vandaag; vandaag hijsch ik het zeil. Gehavend is 't en zwaar van schuim, maar 'k hijsch 't en hoop op heil! Want Christus zelf als stille gast reist in mijn scheepje mee. Op Zijn bevel durf 'k uit te gaan op wilde, hooge zee!
De tranen, die ik heb geweend, zijn door Gods wind gedroogd; ik denk niet meer aan wat voorheen vergeefs ik heb gepoogd. Maar met vernieuwde levensmoed neem ik een vast besluit: ik voel de winden Gods vandaag en zeil de haven uit!

O, laat mij nooit vergeten, Heer, hoe Gij Uw liefde toont. Doe mij bedenken, hoe Gij wreed met doornen werdt gekroond. En, wijze loods, als ik het waag en weer mijn zeilen hijsch, nu 'k voel de winden Gods vandaag leid Gij mij op mijn reis!

Kees Boeke
(Oorspronkelijk uit het Noors)

Ik beloof voor God en voor u, dat ik mij aan u en aan de andere leden van de gemeenschap Spe Gaudentes verbind om in gemeenschappelijke verantwoordelijkheid gestalte te geven aan de roeping van de gemeenschap en daardoor tevens aan mijn ambt als christen.

In gesprek met Nathan Tramper

Nathan Tramper was een van de vrijwilligers tijdens het jubileum. Hij woont niet bij ons in de gemeenschap, maar doet regelmatig weekenddiensten op Oudezijds 100.

Wat was je taak?

'Ik mocht helpen in de bedienen: het inschenken van drankjes, het ophalen en het afwassen van de glazen.'

Wat vond je van het jubileum?

'Ik vond het een mooie dag. Leuk om zoveel mensen te zien en te spreken die interesse hebben in het leven in een gemeenschap of deel zijn van een gemeenschap.'

Ook leuk om andere verhalen te horen van andere gemeenschappen die langer of korter bestaan.'

Wat was voor jou het mooiste moment van de dag?

'Het mooiste vond ik de toespraak van de oprichter van Spe Gaudentes. Hij mocht een paar minuten spreken tijdens de opening, maar hij is zo vol van het werk en leven dat hij maar blééf praten. Super mooi en inspirerend om te zien hoe hij in het leven staat!

Monniken in Mokum

Als 'follow up' van het jubileum organiseerden we drie sessies over oude en nieuwe vormen van kloosterleven.

Ooit was een op de vijf Amsterdammers kloosterling. Tussen de gebeden door ontgonnen zij het land en zorgden voor de zieken. Die tijd is voorbij. Maar ook nu nog zijn er mensen op zoek naar vormen van 'evangelisch' gemeenschapsleven. In drie sessies hebben we onderzocht wat de betekenis is van dit gemeenschapsleven voor onze tijd.

Op 3 november was het thema 'Oude en nieuwe gemeenschappen'. Rick Timmermans (journalist) interviewde redemptorist Henk Erinkveld en Cécile de Quay van de Arkgemeenschap (Gouda). Op 10 november was het thema 'Een roeping voor de buurt?'.

Marleen Kemink (ZininZuid, Amsterdam) interviewde zr Mauritia (Kleine Zusters, IJburg) en Johannes van den Akker (Kleiklooster, Bijlmer). Op 17 november was het thema 'Commitment'. Bert Dicou (directeur van het Arminius Instituut) interviewde dominicanes Holkje van der Veer en zr Albertine de Bruijn-Boiten (Oudezijds 100/Spe Gaudentes).

Stuk voor stuk goed bezochte en inspirerende avonden, waarin ervaringen werden gedeeld en contacten werden gelegd tussen 'oude' en 'nieuwe' gemeenschappen en gemeenschappen.

Jubileumpost

Taizé, 21 oktober 2014

Geachte broeder Rik,

een hartelijke groet uit Taizé. Namens de broeders van Taizé willen br. Jasper en ikzelf (br. Sebastiaan) u feliciteren met het 50 jarig bestaan van de communitieit Spe Gaudentes. U en natuurlijk alle broeders en zusters van uw gemeenschap.

Sinds het begin, 50 jaar geleden, waren er contacten tussen Taizé en uw gemeenschap. Velen van uw gemeenschap zijn in Taizé op bezoek geweest en hebben soms zelf als vrijwilligers hier gewoond. En een aantal jaren

geleden was ik op bezoek in uw kapel.

Wij zijn onder de indruk van uw leven volgens het evangelie, heel dicht bij de armen en zwakken van de samenleving.

Wij kunnen helaas niet persoonlijk aanwezig zijn op de bijzondere dag van 31 oktober. We zullen u noemen in onze voorbeden die dag.

In gebed verbonden,

br. Sebastiaan en br. Jasper

Wassenaar, 2 november 2014

Aan alle leden van de communitieit Spe Gaudentes, die ons zo'n onvergetelijke dag bezorgd hebben op 31 oktober!

Alles was zo prima voor elkaar: de ontvangst, de entourage met bloemen, al het heerlijke eten en drinken... en de inhoud: voedend voor geest en ziel!

Vooral de geloftebevestiging was, voor mij, indrukwekkend en uitdagend!

Heel veel dank voor dit alles, en voor jullie blijvende inzet! Jullie zullen best moe zijn na deze enorme inspanning, dus leek me deze 'opgewekte' kaart wel van toepassing!

Veel zegen op de toekomst!

Digna Hintzen-Philips

SPE GAUDENTES

Oudezijds Achterburgwal 100
1012 DS Amsterdam
020 6266634
info@oudezijds100.nl
www.oudezijds100.nl

Voor giften:
Stichting Vrienden van Oudezijds 100
IBAN NL80INGB 0000056295
BIC INGBNL2A